

desen de Ross

Paul Gusty

În acest an, ca ori de câte ori va fi vorba de o aniversare, de o sărbătorire a teatrului românesc, numele lui Paul Gusty nu poate rămâne deoparte.

A fost unul din ctitorii acestui teatru. N-a participat la așezarea temelilor lui. Când a apărut el în viața noastră teatrală, edificiul prinsese contur. Dar Paul Gusty a venit și i-a adăugat cărămizi noi, pe care le-a frământat cu mina lui, cărămizi vii, actori, regizori, meseriași.

Țîmp de aproape șapte decenii cît a activat neîntrepuț în Teatrul Național, Gusty a stăruit în formarea a generații peste generații de oameni ai scenei pe care el o slujea. Mașiniști, recuziteri, tapiteri, electricieni, sufleuri, actori, regizori, autori, zeci și zeci de ani, au învățat de la Gusty, s-au perfecționat în meseria lor sub ochii lui Gusty, care cunoștea toate meseriile necesare scenei, pentru că trecuse prin toate.

Încă nu împlinise 18 ani cînd a intrat în teatru. Ce? Nimic. Trepăduș pe la regizorat. Serviciu care, la drept vorbind, aproape nu exista, deoarece teatrul însuși avea o existență efemeră în acea vreme. Sîntem în anul 1877. Tînărul Gusty, fără să se mai despartă nici o zi de teatru, a muncit, cu leașă și fără leașă, făcînd de toate. A copiat roluri, a alcătuit afișe, a scris liste de plăți serale, a supravegheat recuzita și mobilierul. a suflat, a fost gata la orice muncă unde se ivea nevoia.

Încet-încet, urcînd treptele ierarhiei teatrale pînă la locul cel mai de sus, Gusty a imprimat instituției normele de conduită pe care și le impusese lui însuși: muncă, seriozitate, disciplină, devotament.

Cine i-a fost profesor? De la cine a învățat? De la toți și de la nimeni. Din piesele de teatru pe care întii le-a copiat, apoi le-a suflat, le-a tradus, le-a localizat, le-a

pus în scenă. De la actorii mari și mici, talentați și netalentați, pe care i-a urmărit înții din cușca suflleurului, apoi din culise, apoi de la masa directorului de scenă. S-ar putea spune că învățătorii lui Gusty au fost pasiunea, care l-a legat toată viața de scîndurile scenei, și curiozitatea lui neobosită nici la bătrînețe. Gusty era nelipsit de la teatru în fiecare seară. Nu-i scăpa nici un spectacol al trupelor străine, vedea orice film, călătorea mult, de dorul teatrului bun.

Materialul din care a construit Gusty cele peste șase sute de spectacole pe care le-a pus în scenă n-a fost nici decorul prea bogat, nici costumele strălucitor, nici lumînile orbitoare. Desigur, le-a folosit pe toate, cu pricepere și măsură, cînd le-a putut avea. Dar nu le-a prea avut. Din lipsă de bani mai totdeauna, din lipsă de timp adeseori. Cînd în fiecare stagiune se inghesuiau pe afișul teatrului 60—70 de piese, de ce fel de montări mai putea fi vorba?! Spectacolele lui Gusty s-au bazat pe text și pe interpretare. Respectul operei dramatice, adîncirea psihologică a personajelor, pătrunderea sensurilor fiecărei scene, reliefaarea conflictelor erau preocuparea, scopul urmărit de Gusty în repetiții. Iar contribuția interpretului, fantezia lui creatoare, era bine primită și încurajată, firește, cînd nu venea în contradicție cu linia dată de regizor. Niciodată, Gusty nu avea discuții, sau nu avea prilejul să certe un actor care-l înțelegea și chiar venea cu aportul său în împlinirea intențiilor regizorului.

Elev de liceu, eram o dată cu tata, la prînz, la restaurantul Enache din strada Academiei. La o masă alăturată, Gusty cu încă cineva. Intre tata și Gusty a avut loc următorul dialog, pe care nu l-am uitat, pentru că mi-a rămas din el un comandament pentru viitoarea mea carieră de om de teatru:

— Gusty, am auzit că nu găsești un actor pentru nu știu ce rol. Un rol mic din Institutorii. E adevărat?

— Ai aflat și tu la casa de bilete?

— Da, mi-a spus Cap-de-lemn, adineauri, c-ai schimbat vreo șase băieți pînă acum și ești tot nemulțumit.

Cap-de-lemn era regizorul de culise Costică Petrescu.

— Da, Vasile, da, e-adevărat O să-l găsim noi pînă la urmă.

— Dar ce cauți? Cum trebuie să fie?

— Să fie cum o fi, dar să vie cu ceva de-acasă! Înțelegi? E prima scenă din piesă, numai citeva cuvinte, dar nu poate să le spună un nătîng.

Rolul a fost jucat de Iancovescu.

Cu această severitate, cu această conștiință de artist a vegheat Gusty la tricierea actorilor pe care îi păstra Teatrul Național. Și, în adevăr, în timpurile acelea prea puțini actori apăreau pe prima scenă care „să nu fi venit cu ceva de-acasă”.

Premierele Caragiale. — Gusty continuă gin-direa teatrală a marului comediograf

THEATRUL NATIONAL
SOCIETATEA DRAMATICA
Marți la 13 Noiembrie 1934
1ra REPRESENTATIUNE A PIESEI
O SCRISOARE PIERDUTA
Distribuțiunea

THEATRUL NATIONAL
SOCIETATEA DRAMATICA
JOUË LA 3 NOËMBRE 1933
NOPTEA FORTUNOSA SAU NUMERUL 9

Theatrul National
SOCIETATEA DRAMATICA
Luni la 8 Martie 1935
SEA A REPRESENTA PESTRE PRIMA OARA
DALE CARNAVALULUI

Maria Ciucurescu

I. L. Caragiale și Ion Brezeanu (în planul al doilea, cronicarul și dramaturgul G. Ventura), caricatură de N. Petrescu-Găină

Paul Gusty a urmărit și a cunoscut toate curentele ce s-au ivit în teatru, la Paris sau la Moscova, în timpul vieții lui. În activitatea lui regizorală a evoluat în așa fel încât niodată n-a fost depășit de vreme. A rămas un regizor tânăr, până la bătrînețe. Dar în munca lui n-au pătruns până la absurd nici naturalismul lui Antoine, nici feres-trele strimbe din expresionismul unui Karl-Heinz Martin, nici „teatrul sintetic”, sau ceea ce era uscat în constructivismul lui Meyerhold.

Paul Gusty a fost un regizor realist, în cel mai bun înțeles al cuvintului.

După cum el n-a avut propriu-zis un profesor, tot așa, fără să ne fie propriu-zis dascăl, Paul Gusty ne-a învățat pe toți. Fiecare repetiție a lui era o mare lecție de teatru la îndemina celor ce voiau și aveau posibilitatea s-o urmărească, actori, elevi, regizori. El nu chema pe nimeni, dar izvorul înțelepciunii lui teatrale nu era interzis nimănui, iar cei din preajma lui s-au înfruptat și s-au ales cu cit erau în stare să înțeleagă și să păstreze.

Tot ce știm azi în teatru porcede de la el.

Iar dacă ar fi să-i căutăm o diplomă, cel mai bun certificat al lui Paul Gusty ar fi prietenia și stima pe care i-au acordat-o cei doi mari oameni de teatru care au fost Caragiale și Davila.